

Kibyra Kazı Çalışmaları 2006

Excavations at Kibyra in 2006

H. Ali EKİNCİ – Şükrü ÖZÜDOĞRU – Eray DÖKÜ – Gökhan TİRYAKI

Likya, Frigya, Karya ve Pisidya bölgelerinin odağındaki konumu, geniş yayılım alanı ve kalıntılarının görkemliyle Kibyris'in başkenti ve antik Anadolu'nun önde gelen yerleşimleri arasında sayılan Kibyra'da bilimsel kazı etkinliklerine ilk kez 2006 yılında, Burdur Müzesi Müdürü H. Ali Ekinci başkanlığında ve Prof. Dr. F. Işık ve Prof. Dr. H. İşkan'ın bilimsel danışmanlığında başlanmıştır. 1 Temmuz-1 Ağustos 2006 tarihleri arasında bir ay süren çalışmalar, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün DÖSİM kanalıyla sağladığı 10.000,00 YTL tutarındaki ödeneğin yanı sıra, Gölhisar Kaymaklığı'nın ve Belediye Başkanlığı'nın işçi, araç-gereç ve iâşe desteğiyle gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, Kibyra'ya ilk kazmayı vuran Burdur Valisi sayın M. Rasih Özbek başta olmak üzere, Gölhisar Kaymakamı Sayın K. Çeber, Belediye Başkanı sayın M. Yavuzer ve ayrıca sayın İ. Gülpınar ile sayın M. Cantürk'e esirgemedikleri çok yönlü ilgi ve destek için teşekkürü bir borç biliriz.

Stadion yapısında, önceden Burdur Müzesi tarafından batı oturma sıralarında başlanan temizlik çalışmalarını kazıyla tamamlama ve yüzey araştırmaları ile kent yerleşimini çevresiyle tanıma amacımız bu ilk dönemde büyük oranda gerçekleşmiştir; sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Kibyra kent merkezi, birbirinden küçük yarılarla ayrılan üç egemen tepelik üzerindedir. Tepelikler, küçük çakıl taşların zamanla birleşerek kaynaştığı konglomera özlüdür ve dolayısıyla geçen zaman içinde kısmen aşınmışlardır. Kamu, sivil ve dini yapıların bu alan üzerinde belli bir bütünlük oluşturacak biçimde düzenlendiği görülür. Zengin ve çeşitli mezar tiplerini barındıran kent nekropolü ana tepeliği üç yönden, kuzey, batı ve güneyden çevreler. Kamu yapıları, doğuda stadiondan başlayarak batı uçtaki tiyatro ve meclis binasının oturduğu sırt arasında yoğunlaşmıştır. Sosyal ve ticari agoraların yanı sıra; kentin ekonomik yaşamının canlılığını simgeleyen küçük iş yerleri de bu eksen üzerinde konumlanır.

Kibyra with her wide area and monumental ruins is located at the intersection of ancient Lycia, Phrygia, Caria and Pisidia. The first excavations at Kibyra, the capital of the Kibyris and one of the leading settlements of ancient Anatolia, were conducted in 2006 by H. A. Ekinci, the director of Burdur Museum under the scientific supervision of Profs. F. Işık and H. İşkan. The first campaign lasted for a month from the 1st of July to the 1st of August 1st 2006 with 10.000,00 YTL of financial support from the General Directorate of Cultural Heritage and Museums via DÖSİM, as well as manpower and provisions supplied by the Municipality and Governorship of Gölbaşı. We would like to thank M. Rasih Özbek, the Governor of Burdur Province, who personally initiated the first digs, K. Çeber, the Governor of Gölbaşı, M. Yavuzer, the Mayor, as well as İ. Gülpınar and M. Cantürk for all their support and interest.

The aim of this first campaign was to finalise the excavations in the stadion which had been previously initiated by the Burdur Museum as cleaning work on the western rows of seats and to survey the entire settlement to become acquainted with it. The results of the first campaign, the aims of which have been largely realised, can be summarised as follows:

The city centre of Kibyra spreads over three dominating hills separated from each other with small precipices. These hills are of conglomerate which has partially worn away over the course of time. The public, civic and religious monuments are arranged as a whole across this area. The city's necropolis containing a rich variety of burial types surround the main hill on three sides, on the north, west and south sides. The public structures are largely found in the area extending from the stadion on the east, to the western ridge where the theatre and council house are located. The social and commercial agoras, as well as the small shops that reflect the lively commerce of the city are also found along this axis.

Daha önce “Nekropol Yolu” veya “Kutsal Yol” olarak adlandırılan ve her iki yanında podyumlu lahit mezarların sıralandığı cadde, stadiona ve kente girişi birlikte sağlar. Bu yolun stadion girişine yakın kısmında, içerisinde zengin mimari bezemeli blokların göze çarptığı görkemli bir yıkıntı, önceki araştırmalarda kent kapısı işlevinde üçayaklı bir tak olarak yorumlanmışsa da; yaptığımız gözlemler bunun, yanlarda iki yuvarlak kuleye organik biçimde bağlanan üç geçişli ana kent kapısı olduğunu göstermiştir. Ayrıca, düzgün bloklarla örülmüş bir çerçeve içine moloz taşların dizilmesiyle oluşturulan nekropol yolunun bu haliyle orijinal olmadığı, çerçevedeki blokların birçoğunun devşirme olarak kullanıldığı görülmüştür; belli ki stadion, bouleuterion, tiyatro gibi yapılardan çok daha geç bir tarihte, olasılıkla bir deprem sonrasında, yeniden düzenlenmiş olmalıdır.

Kibyra, Bubon, Balboura ve Oinoanda’dan oluşan dörtlül ortak meclisin, “Kabalis Tetrapolisi” nin, yörenin politik tarihinde önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Antik kaynaklar, söz konusu birliğin Roma generali Murena tarafından dağıtıldığını yazar. Nitekim bu tarihten sonra Kibyra, Asia Eyaleti’ne ve diğer üç kent Likya Birliği’ne dahil edilmiştir. Başkentliğini Kibyra’nın üstlendiği tetrapolisin toplantı yerinin de yine bu kentte, yöre sakinlerince “yedi delik” olarak anılan ve büyüklüğüyle etkileyen “Bouleuterion” olduğu bellidir.

Kentin yerleşim modeline, sosyo-ekonomik yapısına ilişkin fikir edinebilmek amacıyla yapılan yüzey araştırmaları çerçevesinde; kent içi ve çevresinde mimari elemanlar incelenmiş, bazı alanlarda yüzeyden seramik örnekleri toplanmıştır. Araştırmalarımızla antik kent ve çevresi üzerine ulaşılan önemli sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

Kentin, tiyatro tepesinde birleşen ve doğu-batı yönünde birbirine koşut uzanan üç tepelik üzerine oturduğuna yukarıda değinmiştik. Ortadaki ana tepede stadion, bazilika, sosyal ve ticari agora, hamam, tiyatro, meclis binası, tapınaklar, kilise, ana cadde gibi kamu yapıları, belirli bir simetrik aks gözetilerek konumlandırılmışlardır. Kent içindeki yol ağına ilişkin yüzeyden seçilebilen kanıtlar çok yetersizdir. Fakat ana caddeye ilişkin olarak yaptığımız incelemelerde şimdilik sadece agoranın başlangıcında, stadiondan kesintisizce gelip Roma bazilikası önünden agora güney duvarını takip ederek tiyatroya yönelen mimari düzenlemeler gözlenebilmiştir. Nekropol alanı ise, bu ana tepeliği üç yönde kuşatır. Kentin su ihtiyacının karşılanmasına ilişkin döşemler, taş künklerle tiyatro tepesinin batısında, Böğrüdellik Yaylası’na çıkan stabilize yolun her iki kenarında görülebilir. Yaptığımız gözlemlerde kente su sağlayan ve birbirine paralel uzanan iki suyunun varlığı, kentin geniş alanlara dağılımını göz önüne aldığımızda şaşırtmamıştır.

The street which is flanked by sarcophagi upon podium, formerly called “the Necropolis Road”, or “the Sacred Road”, provided access to both the city and to the stadion. Near the point where this road leads to the stadion there are the ruins of a monumental structure, whose richly sculpted architectural blocks are scattered around; this structure was formerly interpreted as a triumphal arch with triple piers but our surveys showed that it was the city gate with triple arches and was flanked by two round towers. In addition, this necropolis road bordered by finely cut blocks but paved with rubble is now understood not to be in its original state and the fine blocks forming the borders are spolia. This road must have been rearranged, possibly following an earthquake, and is of much later date than the monuments such as the theatre, stadion and bouleuterion.

The Kabalis Tetrapolis including Kibyra, Bubon, Balboura and Oinoanda is known to have held an important place in the political history of the region. Ancient sources state that this union was dispersed by the Roman general Murena. Indeed after this date Kibyra was incorporated into the Province of Asia, while the other three cities were incorporated into the Lycian League. It is clear that the meeting place for the Tetrapolis led by Kibyra was the bouleuterion at Kibyra, called Yedi Delik, literally the Seven Holes, by the locals.

In order to gather information regarding the settlement model, economy and income sources and the social structure of the city we conducted surveys and explored the ruins and architectural fragments visible and in some areas collected potshards. The results obtained concerning about the ancient city and its environs can be summarised as follows:

We have mentioned the city extends over three hills lying side by side in an east-west direction, joining at the Theatre hill. On the main hill in the centre, the public structures such as the stadion, basilica, social and commercial agoras, baths, theatre, bouleuterion, temples, church and the main street are arranged along a symmetrical axis. Visible evidence regarding the inner-city road network is scarce, but our survey of the main street has shown that the architectural arrangements start from the stadion, and continue uninterrupted past the Roman basilica toward the theatre, for the time being only to the beginning of the agora. The necropolis surrounds this main hill on three sides. The installations for the water supply to the city include the stone pipes seen to the west of the theatre, on both sides of the earth road leading to the Böğrüdellik Yaylası. Our observations revealed the presence of two parallel waterways serving the city, which is not surprising when the wide area covered by the city is taken into consideration.

Res. 1 Tiyatro güney yamacından toplanan mühürlü seramik örnekleri

Fig. 1 Examples of potshards with seals from the south slope of the theatre

Res. 2 Tiyatro güney yamacından toplanan kabartmalı seramik örnekleri

Fig. 2 Examples of potshards with relief decoration from the south slope of the theatre

Antik kaynaklar ve yazıtlardan okunan bilgilere göre; Kibyra özellikle demir işlikleri, dericilik ve at yetiştiriciliğinde ünlüdür. Buna çömlekçilik de eklenmelidir; çünkü Tiyatro tepesinin güney yamaçlarında hemen göze çarpan akıntı seramik parçalarının türü, yapısı ve yoğunluğu başkaca yorumlanamaz. Örnek olarak da 20 adet mühürlü parçayla (Res. 1), çok sayıda nitelikli unguentarium, terra sigillata, amphora, tabak, küçük testi vb. gibi Roma Dönemi günlük kullanım kap parçaları değerlendirilmeye alınmıştır. Yine aynı alanda kayda değer sayıda bitkisel bezemeli ve figürlü "Megara Kâsesi" (Res. 2) parçalarıyla seramik kalıplı parçaları bulunmuştur (Res. 3). Üretim hatası içeren parçaların çokluğu da (Res. 4), Kibyra'nın, en geç Hellenistik Dönem içlerinden başlayarak seramik ürettiği ve atölyelerinin, tıpkı Sagalassos'ta olduğu gibi, tiyatronun arkasındaki tepede konumlandığı sonucuna götürmüştür. Ele geçen malzemenin niceliği ve niteliği ancak, seramik üretiminin kent endüstrisinde önemli bir yeri olduğu gerçeğiyle açıklanabilir.

Ancient sources and inscriptions already deciphered point to the fame of Kibyra with its blacksmithing sites, leather processing and horse breeding. Pottery production should also be added to these activities, as the potshards on the south slopes of the theatre hill cannot be interpreted in any other sense than indicating the presence of potteries. 20 fragments carrying seals (Fig. 1), as well as numerous Roman fragments of daily ware, such as high quality unguentaria, terra sigillata, amphorae, plates, small jugs etc. have been taken for study. Again in this same area considerable quantities of Megara wares carrying floral and figurative decoration (Fig. 2) and pottery mould fragments (Fig. 3) were collected. The large number of misfired fragments (Fig. 4) indicates Kibyra produced pottery from High Hellenistic period at the latest and that these workshops were located on the hill behind the Theatre. The quality and quantity of the materials collected clearly indicates pottery production had an important place amongst the city's industries.

Res. 3 Tiyatro güney yamacından toplanan seramik kalıp örnekleri

Fig. 3 Examples of pottery moulds from the south slope of the theatre

Res. 4 Tiyatro güney yamacından toplanan üretim hatalı seramik örnekleri

Fig. 4 Examples of misfired fragments from the south slope of the theatre

Res. 5 Kibyra doğu nekropol yolundan bir görünüş

Fig. 5 A view of the east necropolis at Kibyra

Kentin tarım faaliyetlerine yönelik gözlemlerimiz şimdilik, Tiyatro tepesinin batısındaki küçük vadide antik teraslama ve çiftlik yerleşimlerine ait mimari döşemlerle sınırlı kalmıştır.

Kenti üç yandan saran nekropol alanında yürüttüğümüz yüzey araştırmalarında ilk göze çarpan, Kibyra'nın mezar geleneğine ilişkin farklı mimari biçimlere sahipliğidir (Res. 5). Bunlar genelde farklı altyapılar içeren lahit mezarlar, yeraltı oda mezarları ve anıt mezarlar olarak kümelendirilebilir. Anıt mezarlardan kuzey nekropol I örneği, iyi korunmuşluğuyla ve görkemiyle ilk göze çarpanıdır. Nitelikli taş işçiliği gösteren kapıdan girilen tonozlu ön odası, arka duvarda açılan küçük bir kapıyla tamamı ana kayaya oyulmuş mezar odasına açılır. Düz zemine sahip çatıda ise, "U" formunda dizilmiş üç lahit kalıntıları yapı ve çevresinde görülebilmektedir. İkinci örneğin yıkıntıları arasında kabartmalarla süslü tavan kasetleri, mezar sahibinin zenginliği yanında döneminin estetik anlayışını da yansıtır. Lahitler ise sayısal olarak oldukça fazladır; yüzeyde toplam 360 adet lahit kapağı sayılmıştır. Ayrıca bugün ilçe merkezi tümü yerel kireç taşından üretilen lahit mezarlar, genellikle üçgen alınlıklı basık bir kapağa sahiptirler ve alınlıkta çoğunlukla küçük bir kalkan betisi içerirler; alınlıklardan birkaçını ise gül bezek ve Medusa başı süsler. Saptanabilen lahit teknelerinin sayısı kapaklara oranla düşüktür ve çok azı sağlamdır. Anıt mezarlar ve lahitlerde kabartmalar yok denecek kadar azdır. Kentin mezar geleneğinde çoğunlukla bir sadelik gözlemlenir; bezemedeki bu yalınlığa karşın, güçlü bir mimari yapısallığa sahiptirler. Lahit mezarların birkaçı, "Aphrodisias - Karia" tipi olarak bilinen gelenekte, şematik girlandlı veya yivli tekneye sahiptirler. Yerel kireçtaşından oluşları, bunların ithal değil, yerli üretimler olduğunu belgeler. Yeraltı oda mezar tipi de oldukça fazladır. Ana kayalaşmış

Our observations regarding agricultural activities of the city are limited to some architectural installations belonging to ancient terracing and the farmhouses in the small valley to the west of the theatre hill.

Our first observation during the surveys in the necropolis surrounding the city on three sides is that the city had different architectural types for burials (Fig. 5). These include sarcophagi with a variety of substructures, underground burial chambers and monumental tombs. The well-preserved monumental tomb termed, north necropolis I, is a strikingly grand example. The ornamented ceiling coffers among the ruins of a second one tomb reflect not only the wealth of its owner but also the aesthetic taste of the period. There are a large number of sarcophagi; we counted approximately 360 sarcophagi lids lying on the surface. All carved from the local limestone, the sarcophagi have low lids with triangular pediments mainly decorated with a small shield motif, although a few lids are decorated with rosettes or Medusa heads. On the other hand, the number of sarcophagi basins is much less than the number of lids and only very few of them remain intact. The monumental tombs and sarcophagi carry almost no reliefs. The tomb tradition of the city indicates an overall plainness of decoration but with a strong architectural structuralism. Some of the sarcophagi have stylized garlands or grooves on their basins of the type known as Aphrodisias-Carian. The local limestone material employed indicates local production, not imported items. The underground burial chambers also display a variety of typologies. Many such burial chambers were cut into the conglomerate bedrock, most contain multiple rooms. They have a dromos providing access and the rooms are cut around a central room. The burial rooms usually have benches on three sides and some also have sarcophagi in them. Regrettably these underground burial chambers have been damaged by illegal looting excavations. In the necropolis areas we counted 353 sarcophagus lids, 185 sarcophagus basins, 33 round altars, 50 underground burial chambers and 69 podiums.

The necropoleis of Kibyra with its rich variety and large number of tombs will certainly provide us with information on the social classes of the city, the burial traditions and religious beliefs.

On and around the rocky hill called Göl Adası on the shore of Yamadı Cölü, 15 km. from Kibyra there are Roman ruins including an altar and architectural pieces. The potshards collected in a field on the lower slope of this hill show that the lake shore was settled as early as the 7th century B.C. (Fig. 6) as some of these fragments resemble Phrygian painted wares of that period. On the

Res. 6 Göl Adası eteklerinden seramik örnekleri

Fig. 6 Examples of potshards from Göl Adası

konglomeraya oyulan çok sayıdaki bu tip mezarların büyük bir kısmı çok odalıdır; girişi sağlayan bir dromosu vardır ve ortadaki hareket alanı etrafında odalar açılmıştır. Oda içerisinde, genellikle üç kenarda, ölü sekileri vardır. Birkaçının içerisinde lahit yerleştirildiği de olmuştur. Yeraltı oda mezarların da kaçak kazılar sonucu tahrip edilmişliği üzüntü vericidir. Nekropol alanlarında yapılan bu araştırmalar sonucunda: 360 lahit kapağı, 185 lahit teknesi, 33 yuvarlak sunak, 50 yeraltı oda mezar ve 69 podyum sayılmıştır.

Değişik ve çok sayıda mezar tipleriyle zengin bir resim sunan Kibyra nekropollerinin, kentin sosyol sınıflanması, ölü gömme gelenekleri, dini inançları gibi konularda önemli bilgiler vereceği şüphesizdir.

Kibyra'ya yaklaşık 15 km. uzaklıktaki Yamadı Gölü kıyısında Göl Adası olarak adlandırılan kayalık tepe ve çevresinde yapılan yüzey araştırmalarında; Roma Dönemi'nden kalma sunak, mimari parçalar vb. kalıntılar görülmüştür. Tepenin alt yamacında bir tarlanın yüzeyinden toplanan seramik parçaları ise göl kıyısının en azından İ.Ö. 7. yy. gibi erken bir zamanda yerleşildiğini göstermektedir (Res. 6); çünkü bu parçalardan bazıları o dönemin Frig boyalı çömleklerine benzer özellikler içerir. Tepenin batı ucunda kayaya oyulmuş iki sunu çanağı, burada bir açık hava kaya tapınağının varlığına iz vermiştir; bu çukurlardan biri üzerinde iki satırlık Grekçe yazıt kazılıdır. Hisarardı Köyü ve etrafında yaptığımız araştırmalar sonucunda da, bu alanın Likya - Frigya bölgelerinin kültürel sınırını oluşturduğu izlenimini uyardır; çünkü Frig boyalı seramiklerinin bulunduğu Göl Adası'nın hemen karşısındaki Gavurini Tepesi'nde tek başına bir Likya tipi kaya mezarı vardır. Uylupınar gibi bildik bir yerleşimi de içine alan bölgenin arkeolojik önemi büyüktür; bu önem nedeniyle de göl alanı, yüzey araştırmalarımızın odak noktasını oluşturacaktır.

western end of the hill there are two pits cut into the rock which suggested the presence of an open-air rock cult structure of some type; one of these pits carries a two-line Greek inscription. Our surveys in and around Hisarardı Köyü have shown that this area was on the cultural border between Lycia and Phrygia because there is an individual Lycian type rock tomb on the Gavurini Tepesi opposite the Göl Adası which produced Phrygian pottery. This region, encompassing a known settlement like Uylupınar bears great importance with regard to archaeology and consequently this lake area will be a focus of our surveys in the region.

Excavations at the Stadion:

The city has a mesmerising panorama from the first terrace on the eastern slope overlooking the plain and the lake. The stadion of Kibyra has a length of almost 200 m and is one of the best preserved and largest stadions in Anatolia (Fig. 7). It is in U-shape with a single sphen-done on the south; in the middle of this short side there is a vaulted doorway 3.30 m. wide and 17 m. long. The main entrance is on the short north side and is in the form of a Doric propylon with five access ways. A third doorway is in the middle of the rows of seats on the east and it is 1.40 m. wide and 3.96 m. long. The presence of three entrances in three different directions clearly aimed at facilitating the spectators' access to the stadion which was able to contain about 15,000 people.

The western cavea is crowned with a sort of terrace wall, on which piers were placed 4 m. distant from each other. The starting pier uncovered in situ at the south end and numerous voussoirs uncovered on top of the steps on the western cavea show a portico with inscription stood along the western side. The expected walkway under the portico has been found, having a pressed earth floor that was uncovered lying on top of the levelled bedrock. As with the cavea, this area was too was bordered by a terrace wall on the back; 2.50 m. tall.

In the previous cleaning work conducted here, 13 kerkides and 21 rows of seats resting on the bedrock were uncovered and the blocks fallen from here were mapped and removed to lie in front of the eastern cavea. Differing from the western cavea, the eastern cavea was built not upon the bedrock but on a rubble filling. As this substructure is not strong enough, almost all of the rows of seats have subsequently collapsed. At the north end of this side 12 rows could be counted but approaching the south, the number of countable rows falls to 7. This low number of seats should be related to the aim not to obscure the magnificent panorama for the spectators

Stadion Kazı Çalışmaları:

Kentin göl ovaya bakan doğu yamacındaki ilk teras üzerinde büyüleyici bir manzaraya açılır. 200 m.'yi bulan uzunluğuyla Anadolu'nun en büyük ve de en iyi korunmuş stadionları arasında sayılmaktadır (Res. 7). Güneydeki tek sphendonesiyle "U" formundadır; bu dar yüzün orta aksına, 3.30 m. genişliğinde ve 17 m. uzunluğunda tonozlu bir kapı açılmıştır. Ana giriş, karşısındaki kuzey dar yüzde, beş geçitli ve Dor tarzında görkemli bir propylon ile. Üçüncü kapı ise doğudaki oturma sıralarının ortasındadır; genişliği 1.40 m., ölçülebilinen boyu ise 3.96 m.'dir. Farklı yönlerde üç kapıya sahiplik belli ki, seyirci kapasitesi 15 bin dolayında olan mekâna girişi kolaylaştırmak içindir.

Stadionun batı kaveası üstte bir tür "teras" duvarıyla sonlandırılmış, bunun üzerine de yaklaşık 4 m. aralıklarla ayaklar yerleştirilmiştir. Güney uçta *in situ* olarak günümüze kalabilen başlangıç ayağı ve basamaklar üzerinde açığa çıkarılan çok sayıda kemer blokları, batı oturma sıralarının üst kesiminde bir revak olduğunu ve üzerinde yazıt da bulunan bu portikonun batı oturma sıraları boyunca devam ettiğini kanıtlar. Portikonun altında beklenen bir yürüme zemininin varlığı da, düzleştirilmiş ana kaya üzerinde gün yüzüne çıkan sıkıştırılmış toprak döşemeyle kanıtlanmıştır. Kaveada olduğu gibi, bu mekân da arkada bir teras duvarı ile sınırlandırılmıştır; yüksekliği 2.50 m.'dir.

Önceki temizlik çalışmaları sırasında stadionun batı kaveası üzerine atılan toprağın temizlenmesiyle anakaya üzerine oturan 13 kerkides ve 21 oturma sırası gün yüzüne çıkarılmış; buradan düşen bloklar taş plana işlenerek doğu oturma sıralarının önüne taşınmıştır. Doğü kaveası ise batıdan farklı olarak kayalık doğal bir yamaca değil, moloz taşların kullanıldığı bir dolgunun üzerine yerleştirilmiştir. Sağlam olmayan zemini nedeniyle de oturma sıralarının tamamına yakını çökmüştür. Bu yüzün kuzeyinde sayılabilen oturma sıralarının sayısı 12'dir; güneye gidildikçe sayılabilenler 7 sıraya kadar düşer. Genelde gözlemlenen bu sayısal azlık belli ki batıda oturanların yönlendikleri muhteşem manzaraya engel olmamak içindir.

Kurvaturun en geniş ölçüsünü bulduğu batıdaki kaveanın ortasında özel oturma koltuklarının yapıldığı ve bunların "U" biçimli bir şeref locası oluşturduğu da yine kazılar sonucunda bilinmiştir. Bu özel mekânın tam tamına doğu oturma sıralarının merkezinde yerleşik dar kapıyı karşılaması, aralarında bir bağlantı olabileceğini düşündürmüştür.

seated on the west side of the stadion.

The excavations revealed the widest part of the curvature was in the middle of the western cavea where a U-shaped loggia was built. The fact that this loggia is located right opposite the narrow doorway in the middle of the eastern side suggests a possible connection between the two.

A sounding trench dug at the bottom of the western rows of seats has provided us with important evidence comprising a pithos placed in a pit dug in the bedrock under the foundations of the cavea and a connected pipeline. These were considered to have formed a part of the drainage system that kept the race tracks dry (Fig. 8).

The scientific results obtained during the course of the first campaign of excavations and surveys at Kibyra that have been briefly summarised above, show the potential

Res. 7 Kibyra Stadion'u

Fig. 7 Stadion of Kibyra

Res. 8 Stadion temelleri altında bulunan olasılıkla drenaj sistemi

Fig. 8 Possible drainage system uncovered beneath the Stadion's foundations

Stadion kazısıyla sağlanan diğer önemli bir bilgi, batı oturma sıralarının dibinde açılan sondajda kazanılmıştır. Bu, kavea temellerinin altında ve anakayaya oyulu yuvaya yerleştirilmiş bir pithos ve ona bağlanan bir künk döşemidir; pistin ve oturma sıralarının kuru kalmasını sağlayan direnaj sisteminin bir parçası olarak yorumlanmıştır (Res. 8).

Kısaca özetlediğimiz ilk kazı ve araştırma yılının bilinen zorlukları içinde ulaştığımız bu bilimsel sonuçlar, Kibyra'nın Eskiçađ bilimine ve ülke turizmine neler katabileceğini göstermiştir. Etkinliklerimiz 2007 yılında stadionun batı kaveasındaki revaklı mekanın tümüyle açılması ve stadion gibi Anadolu'nun en büyükleri ve en iyi korunabilmiş olanları arasında sayılan tiyatrunun da toprak ve bitki örtüsünden arındırılması çalışmalarısıyla sürdürülecektir.

of Kibyra's contributions to our knowledge of Antiquity and to tourism. Our work will continue in 2007 with the aim of exposing the portico on the western cavea of the stadion and the removal of the vegetation and earth covering the well-preserved theatre which, like Kibyra's stadion, is one of the largest in Anatolia.